

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

TARTALOM:

A milleniumi méhészeti kiállítás. *Dr. Ribáry F. J.* — A mézbor adómentessége. — Mit tartsunk a Neisser-kaptár és kezelésmódja felől? *Neumann Samu.* — A méhméreg (hangyasav) feladata a méhészetben. *Dömötör László.* — A méhek betelepítéséről. *Csiky János.* — Mikor nélkülözhetjük a Hanemann-rácsot? *Pohánka Ödön.* — Egy gőzviaszolvasztó. *Prónay Albert.* — A méhesből. — Méhészeti apróságok. *Pinkert József.* — Vegyesck. — A szerkesztő postája.

E folyóiratot az egylet rendes és körli tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), körli tag 1 frtot (2 korona) fizet.



KOLOZSVÁR, 1893.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA,

CZAKÓ SÁNDOR

asztal és méhész, Nagy-Kátán, Pestmegye. Készít mindenféle és fajta kaptárt, bárminő beosztással és keretekkel, árkülönbség nélkül, festve és összes kellékeivel, p. u. A keretek mindenütt gyalulva, 7 m m. vastag, 25 m/m. széles. Ablakrámák beüvegelve, stb. stb. Árak műhelyben értendőek. Csomagolást, földadást olelőn számítom. Szállítási díjat a vevő fizeti. Választ kérő levéllel levélbélyeget kérek. A rendelést magyarul s legalább 10 frt előleggel mielőbb kérem, hogy a kellő időre elkészüljön. 10 frton alóli rendelésnél, az összes árt előre kérem. Finom, szilárd s pontos munkáért kezeskedek.

Kaptárak.

10-5 és 30-30 félkeret nagy-ságu	Anyatenyésztő, mely tartalék-anya eltartására is jó, kettős falu		rendes vagy közönséges kettős falu		Rendes vagy közönséges kettős falu	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1-6 családra való	2	—	4	—	4	50
	3	80	7	70	8	60
	4	60	11	40	12	70
	6	40	15	10	16	80
	8	20	18	80	20	90
	10	—	22	50	25	—

Átmeneti kaptár, 8 fél keretű 1 frt 50 kr.
Figyelő " 4 " " 3 "

Eszközök.

	frt	kr.
Anyabölcső védő	—	02
Anyakalitka befelől nyiló	—	40
Anyavár 3 félkeretű	—	80
Anyásító rakosz. 6 félkeretű	1	—
Boxis szegző-gép	—	40
Keret-szegező gép 6 kr., egész kerethez	1	—
Keret-szegező gép bárminő kerethez állítható	3	—

100 db. boxis, vagy félkerethez való lécz (7 m/m. vastag, 25 m/m. széles) pontosan elvágya és mindenütt gyalulva. Csak szegezni kell	2	60
Nagyobb keretekhez 3 frittól	3	50
100 db. boxishoz való üvegtáblák ragasztó papírral együtt	7	—
Etető teknő speculativre	—	03
" keret 20 krtól	—	60
" edény a mézterbe 40 krtól	—	60
Itató üveg Ziebolcz-féle	—	20
hozzá való kamra, deszkával	—	15
Gumikeztyü, párja 3 frittól	5	—
Kettősbőr keztyü, párja 2 frittól	3	—
Hanneman féle anyarács [] métere 8 dbból 2 frittól	3	—
tetszés szerinti darabokból 2 frt 60 krtól	4	—
Herefogó félgömbölyü	—	80
Herekizáró legezteszerűbb	—	25
Keretfogó 30 krtól	—	80
Kerettagító	—	20
Keretszeg 1000 db. 1 1/2 ₂₀	—	20
Méh-besöprő	1	—
Méhész-sapka, löször v. sodronyból	—	60
Méz-edény bádognól 5 kilónak	—	50
10 kilónak 90 kr., 20 kilónak	1	60
50	3	20
Mézpergető 4 fél keretre	7	—
" " Neiszer keretre	8	—

frt	kr.	frt	kr.
Mézpergető 4 egész keretre	10	—	—
Műlépnek dbja 16 cm széles 21 cm. hosszú	—	10	—
Műlépnek kilója 16 cm. széles, 21 cm. hosszú	2	50	—
Műlépragasztáshozú deszka	—	20	—
Műlépsajtó Riesche-féle	8	—	—
Guazoni-féle	10	—	—
Rajfeskendő bádognól	1	—	—
Rajfogó, mely rajszállító is	1	50	—
Röplyuk-rekesz rabló méh ellen	—	02	—
Sejtkezölő falcz	—	05	—
Smoker-féle füstölő	1	50	—
Szédítő váson 10 népre	—	10	—
Távszeg 1000 db. 1 1/2 ₂₀ kék	—	25	—
" mérték vasalh.	—	25	—
Távkapocs 1000 db.	1	10	—
" mérték vasalh.	—	30	—
Vágány (nuth) tisztító, mely fenéktisztító is	—	25	—
Viasz-sajtó, mely egyttal méz- vagy borsajtó is, henger-alak	10	—	—
Sodrony-szövet [] métere 10 szám	1	50	—
Röpdeszka csuklós pánttal	—	15	—
Keretlécz vágó láda	—	80	—
Kerettartó bak fenékkal	1	50	—
Köpi-kés (szalma-kashoz)	—	70	—
Sejtfődelező kés	—	60	—
Pipa dohányzóknak szárral	—	80	—
Szem- és orr-védő, sodronyból	—	40	—

Megjegyzés. Az anya-tenyésztő kaptáraknak ajtaja és alja, a többieknek pedig még a teteje sem lesz kettős falu, illetve beburkolva. Helyes irányítás végett kérem tudatni az utolsó postát vagy a legközelebbi vasút vagy hajó-állomást.

IGEN JÓL KÉSZITETT KILENCZES KAPTÁRAK

kaphatók jutányos áron.

Olyanok, melyekben már voltak méhek,
12 forintért,
melyek még nem voltak használva,
15 forintért.

Megtekintés végett van egy darab **Turesányi Gyulánál** (belmagyar-utcza 2. szám a.) letéve, hol részletesebb felvilágosításokkal is szolgálnak.

(3—3)

KUN MÁTYÁS

(3—4)

KÉSES,

KOLOZSVÁRT, BELMAGYAR-UTCZA 2. SZÁM ALATT.

Ajánlja a t. cz. méhészközönségnek az 1892. évi budapesti nemzetközi méhészeti kiállításon

bronzéremmel kitüntetett

GONDOSAN KÉSZITETT MÉHÉSZETI ESZKÖZEIT.

DÖMÖTÖR LÁSZLÓ KALAUZA

megjelent 3-ik kiadásban.

Megrendelhető szerzőnél
Szegszárdon 65 kr. beküldésével.

126 Dathe-féle fekvőkaptárban áttelelt méhcsaládomból hajlandó vagyok most **26 családot eladni**; esetleg hozzám szállítandó **50 drb** bármily szerkezetű kaptárba áthelyezni és őszkor vagy jövő év tavaszán átadni. — **Pinkert József** (tanító), Béga-Szt.-Györgyön, Torontálmegye.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

Szállít minden névvel nevezhető méhészeti eszközöket lehető legjobb minőségben, jutányos áron.

A helyi fogházban gyártott **Bodor-féle kaptárakra** megrendeléseket elfogad.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

4—12

Az első magyar
keresk. méhtelep

kaptárok, méhészeti
eszközök és szerszá-
mokról szóló f. évi

árjegyzéke

megjelent s kívánatra
mindenkinek ingyen
és bérmentve meg-
küldetik. 3—4

KÜHNE FERENCZ
BUDAPEST I., ATTILA-U.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet
műlép-gyára
ajánlja

KITÜNŐ MŰLÉPEIT.

Megrendelés Csiki J. János,
műlépgyári igazgatónak
küldendő

KOLOZSVÁRRA.

ÁRJEGYZÉK INGYEN.

Aschlepius gyökereket lehet kapni *Szent-
györgyi Lajos* tanító és kertészegyleti I. titkárnál
Kolozsvárt. (Egy csomag ára 60 kr.)

Kinálat eladásra. 500 kilogramm *világos
es fehér*, tarlóvirág után pergetett méz, vasúton
szállítva kilogrammonként 50 kr. Minta 5 kilós
dobozban küldetik. — Megrendelés *Pinkert József*-hez:
intézőndő Béga-Szent-Györgyön — To-
rontálmegeye.

Méhészeknek fontos!

Méhészeknek fontos!

IGEN JÓL KÉSZITETT KILENCZES KAPTÁRAK

kaphatók jutányos áron.

Olyanok, melyekben már voltak méhek,
12 forintért,
melyek még nem voltak használva,
15 forintért.

Megtekintés végett van egy darab **Turesányi Gyulánál** (belmagyar-utca 2. szám a.) letéve, hol részletesebb felvilágosításokkal is szolgálnak.

(2—3)

KUN MÁTYÁS

(2—4)

K É S E S,

KOLOZSVÁRT, BELMAGYAR-UTCZA 2. SZÁM ALATT.

Ajánlja a t. cz. méhészközségnek az 1892. évi budapesti nemzetközi méhészeti kiállításon

bronzéremmel kitüntetett
GONDOSAN KÉSZITETT MÉHÉSZETI ESZKÖZEIT.

**Méhcsalád keres-
tetik megvételre,
mintegy 10—15.**

Dzierzon vagy még inkább kúpos kasokban. Eladni szándékozók az árak megjelölésével forduljanak **Török József** tanítóhoz. Öcsöd, Békésm.

Méhészetben és kertészetben alkalmas egyén

AZONNAL
alkalmazást nyer.

Megkeresés a kiadóhivatalba.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

Szállít minden névvel nevezhető méhészeti eszközöket lehető legjobb minőségben, jutányos áron.

Kizárólag csak itt kaphatók a legújabb találmányu méhész-
kesztyűk, melyek rendkívül tartósak és a mellett biztosak a méh-
szurás ellen.

A helyi fogházban gyártott **Bodor-féle kaptárakra** megrende-
léseket elfogad.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

3—12

Az első magyar

keresk. méhtelep

kaptárok, méhészeti
eszközök és szerszá-
mokról szóló f. évi

árjegyzéke

megjelent s kívánatra
mindenkinek ingyen
és bérmentve meg-
küldetik. 2—4

KÜHNE FERENCZ
BUDAPEST I., ATILA-U.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet

műlép-gyára

ajánlja

kitünő műlépeit.

Megrendelés Csiki J. János,

műlépgyari igazgatónak

küldendő

KOLOZSVÁRRA.

ÁRJEGYZÉK INGYEN.

Méhészeknek fontos!

IGEN JÓL KÉSZITETT KILENCZES KAPTÁRAK

Méhészeknek fontos!

kaphatók jutányos áron.

Olyanok, melyekben már voltak méhek,
12 forintért,
melyek még nem voltak használva,
15 forintért.

Megtekintés végett van egy darab **Turcsányi Gyulánál** (belmagyar-utca 2. szám a.) letéve, hol részletesebb felvilágosításokkal is szolgálnak.

(1—3)

KUN MÁTYÁS

(1—4)

KÉSES,

KOLOZSVÁRT, BELMAGYAR-UTCZA 2. SZÁM ALATT.

Ajánlja a t. cz. méhészközönségnek az 1892. évi budapesti nemzetközi méhészeti kiállításon

bronzéremmel kitüntetett
GONDOSAN KÉSZITETT MÉHÉSZETI ESZKÖZEIT.

**Méhcsalád keres-
tetik megvételre,**
mintegy 10—15.

Dzierzon vagy még inkább kúpos kasokban. Eladni szándékozók az árak megjelölésével forduljanak **Török József** tanítóhoz. Öcsöd, Békésm.

Nagyobb mennyiségű
PERGETETT MÉZ
kerestetik megvételre.

—
Értesítés
a kiadóhivatalba.

Méhészeti eszközök

egyedüli nagy raktára

KISS ERNŐ vaskereskedésében,

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

Szállit minden névvel nevezhető méhészeti eszközöket lehető legjobb minőségben, jutányos áron.

Kizárólag csak itt kaphatók a legújabb találmányu méhészkesztyük, melyek rendkívül tartósak és a mellett biztosak a méhszurás ellen.

A helyi fogházban gyártott **Bodor-féle kaptárakra** megrendeléseket elfogad.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

2—12

Az első magyar
keresk. méhtelep

kaptárok, méhészeti
eszközök és szerszámokról szóló f. évi

árjegyzéke

megjelent s kívánatra
mindenkinek ingyen
és bérmentve meg-
küldetik. 1—4

KÜHNE FERENCZ
BUDAPEST I., ATTILA-U.

Kereslet megvételre. Mézet vásárol előnyös árban Oschanetz József, Bécs, — Lerchenfelder-Gürtel Nr. 8. Első minőségü pergetett mézért fizet különként 60—65 krt.

Kínálat eladásra. Több jó erős *méh-család*, kaptárral vagy a nélkül. Átadás Kolozsvárt. Levelek *Gebhardt Döme* pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

500 kilogramm világos és fehér, tarlóvirág után pergetett méz, vasúton szállítva kilogrammonként 50 kr. Minta 5 kilós dobozban küldetik. — Megrendelés *Pinkert Józsefhez* intézendő Béga-Szent-Györgyön — Torontálmegye.

Alkalmazás. A méhészetben és a kertészetben is jártas egyén állást keres. — Megkeresés a kiadóhivatalba.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reklamatiók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Döme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), küri tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kt. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A milleniumi méhészeti kiállítás.

Lehet-e arra még csak gondolnunk is, hogy a milleniumi kiállításon a méhészetnek nem lesz oly tér nyitva, melyen hű képét adhatjuk a méhészet, annak irodalma, a méhészeti ipar és technika terén elért haladásnak?

Már az első nagy magyar király idejében méhészkedtek őseink s bár lassan terjeszkedett, fejlődésében sem tartott gyors menetet, de az utóbbi pár évtized alatt több százados mulasztást pótolunk helyre s eme gazdasági ág oly lendületet vett, hogy ma már csak a méz és viasz közel egy millió forintot jövedelmez az ország lakóinak és igen rövid idő kell ahhoz, hogy e majd semmi tőke befektetést nem igénylő foglalkozás évenként több milliót jövedelmezzen.

E foglalkozás fontosságát belátta maga a kormány is. Erre mutatnak az újabb időkben tett üdvös intézkedések, melyeknek, kétségen kívül, sokat köszönhetünk méhészetünk gyors előhaladásánál.

Hisszük, hogy a milleniumi kiállítás alkalmával is, e fontos gazdasági ágat a kormány megfelelő módon fogja méltatni s ennek sikere érdekében is hozni fog anyagi áldozatot.

Feltűnő azonban, hogy míg más irányban megkezdték az előkészületeket: ezen a téren, melyen oly sok a tennivaló, ha biztosítani akarjuk a kiállítás sikerét és oly kevés az elveszteni való idő: eddig még majd semmi sem történt.

A jó akarat egymagára nem elég, még ha megfelelő anyagi erő áll is mellette. Az időt nem pótolja semmi sem. Ha azt akarjuk, hogy mindent felmutassunk, mivel e téren rendelkezünk és rendelkezhetünk: nem lehet tétlenül vesztegetnünk azt a rövid időt, mi a kiállításig van. Még akkor se lehetne, ha csak a szoros értelemben vett méhészeti terményekről volna szó. A méhészeti ipar és technikai produktumok előkészítése még több időt igényel, nem is említve az irodalmi részt. És a semmittevésnek ott van a másik hátránya: a bizonytalanság, mely a termelőket éppen nem buzdítja és nem lelkesíti munkára.

A budapesti 1892. évi méhészeti kiállítás sikereit is éppen ezek az okok csökkentették. Későre fogtunk munkához. Még is látszott a készületlenség úgy a mennyiségen, mint a minőségen. Magyarország méhészeti kiállításának nagyobb szabásúnak kell lenni és válogatosabbnak. Az ország tizenkét méhészegylete közül, a múlt évi kiállításon mondhatni, egy pártette magáévá az ügyet, a többi távol maradt. A milleniumi kiállítást valamennyi méhészegylet közreműködésével kell rendezni, hogy a közakarat egyesíthessék a közös, hazafias munkában. Csak így remélhetjük, hogy Magyarország méhészei dicsőséggel térnek vissza ama nagy versenytérről.

Ha a múlt évi méhészeti kiállításnak voltak olyan mozzanatai, melyek egy s más tekintetben bírálatot provokáltak: leginkább a készületlenségnek tulajdoníthatjuk. Ezért fátyol

azokra. Magyarország méhészeire új és fontos munka vár. Eljött az idő, hogy szervezkedjünk. Az erdélyrészi méhészegylet s hisszük, ez egyesületnek ezeret meghaladó tagjai mindnyájan belátják e kiállítás fontosságát és örömmel, lelkesedéssel fognak a munkához.

Csak a vezényszót várjuk, melynek immár tovább késnie nem lehet, nem szabad.

Dr. Ribáry F. J.

A mézbor adómentessége.

Közlönyünk első számából értesültek olvasóink, hogy egyesületünk választmánya még a múlt évben tolyamodott a pénzügyministerhez, hogy a mézbort a fogyasztási adó alól mentesítse.

A pénzügyminister felterjesztésünkre leirt a helybeli pénzügyigazgatósághoz s felhivta e hatóságot, hogy a már ösmertetett ügyben jelentését tegye meg, kiemelvén már akkori leiratában, hogy a mézbor megadóztatásánál elkövetett *szabálytalan eljárást* jövőre meg akarja szüntetni.

A minister e tárgyban megküldte rendeletét a helyi pénzügyigazgatósághoz még a múlt hóban, miről a pénzügyigazgatóság a következőkben értesítette egyesületünket:

»Szám 8169/893. Végzés. Jelen felterjesztésének elintézéséül értesítettik folyamodó egyesület, hogy a nagyméltóságú m. k. pénzügyministerium f. évi február 18-án 12707. szám alatt kelt magas rendeletében, az e részben, e helyről kifejezett véleménynek megfelelőleg, kijelenteni méltóztatott, hogy a mézből előállított s különféle néven ismert italok, milyenek a mézbor, mézsör, mézes víz, mézes szesz, mézeczet stb. fogyasztása után mindaddig, míg erre nézve az 1892. évi XV. t. czikk 13. §-a alapján határozott rendelkezések nem tétetnek, sem az idézett törv. czikkben meghatározott italadó, sem az 1888. évi XXXV. t. cz. 17. §-ában megállapított szesz italmérési adó nem fizetendő.

Ezen magas elhatározásról a m. kir. pénzügyőri biztosság s általa az érdekelt bérlőség is tudomás és alkalmazkodás végett innen egyidejűleg szintén értesítve lett. M. kir. pénzügyigazgatóság. Kolozsvárt, 1893 február hó 24-én. Hegedüs s. k. kir. p. ü. igazg. »

Ezelőtt néhány évvel, midőn egyesületünk kérelmezett a kereskedelemügyi ministeriumnál a méhkaptárak vasúti szállítási díja lejobb szállítása iránt: kérésünket meghallgatta a minister s tetemes szállítási kedvezményt adott, melyet ma is élvezünk.

A pénzügyminister fennebbi intézkedése ismét egy fényes bizonyíték arra, hogy a kormány, úgy a méhészetet, mint a méhészeti ipar érdekeit egyaránt támogatni igyekszik.

A fennebbi rendeletével nemcsak a mézbort, mézsört, mézes vizet és mézeczetet mentesítette a fogyasztási adóilletéktől, hanem a *mézes szeszeket* is, és kimondta egyszersmind azt is, hogy ezek után sem italadó, sem *italmérési* adó nem fizetendő.

A minister eme üdvös intézkedését hálás köszönettel vehetik tudomásul a méhésztársak és a méhészet barátai is.

Mit tartunk a Neiszer-kaptár és kezelési módja felől?

De alább pár sorral azt olvasom, hogy Sötér ur kész esküdni, tehát mégis csak talán komolyan mondja s így én is egész komolysággal biztosítom Sötér urat, hogy teljesen meg vagyok győződve arról, hogy 60—65 liter kiterjedésű kaptárokban 50 ezeret valamicskével meghaladó munkásokkal rendelkező méhcsalád *kényelmesen* elérhet; mert annak, a fentemlitett számadatok szerint, csak 50 köbdeciméter- vagy liternyi léptérfogatra, illetőleg az ebben levő lépközökre van szüksége. De már abban kételkedem, hogy az országos kaptárban, mely legfeljebb 30, magyar egyleti keretbe foglalt, lépet tartalmaz, s így csak $30 \cdot 1378 = 4134$ dm³-nyi léptérfogattal bír, 60 ezer méh elérhessen, úgy, hogy ott még dolgozhasson is. A 30 lépre ugyanannyi, egy-egy cm. vastag lépközt számítva, melyek mindenike 393 cm-t tesz, $30 \cdot 393 = 11790$ cm., s ha evvel a 60,000-et elosztjuk, jut egy-egy köbcentiméterre 5 méh. Már pedig azt Sötér ur sem hiheti, hogy ennyi abban elérjen. Itt megint én is megjegyezhetném, hogy lássa Sötér ur, hová vezet a gyakorlati látszat, ha azt a mérések és számítások próbakövén nem vizsgáljuk meg! A mi pedig a tapasztalásra való hivatkozást illeti: kereken kimondom, hogy én is szeretem szem előtt tartani a tapasztalati tényeket, mert én is elismerem, hogy „*Experientia docet*”; sőt szándékom is e térre átmenni, mert látom, hogy Sötér ur alább megint a hintaszékre ül, arra pedig én nem követhetem.

Inkább elhiszem, hogy Sötér ur kaptárai telistele vannak a legszebb fiasítással; hiszen a magyar méhészek Sötér urban nagymesterüket tisztelik s ismerek én is oly mesterséget, melylyel a lépeket a leg-szélsőbb szegletekig lehet telepetéztetni az anyával: Cowan, az angol méhészek nem kevésbé tisztelt, tekintélyes mestere irta le az Angol Méhész Kalauzában,* de utána megjegyezte, hogy az csak mesternek sikerül, kezdő ne próbálja meg, mert éppen az ellenkező eredményre fogna jutni. De még a volt osztrák méhészeti vándortanító Trefil** is ajánlott ilyes mesterséget, de a nélkül, hogy a kezdőket tőle óvta volna, sőt ellenkezőleg, a főhordáskor a költőfészkek megszorítását, az anya elzárását vagy a családnak meganyátlánítását is, szép költői lendülettel irt cikkben ajánlja. Ezek mind ismeretes régi eljárások s okszerűek is, mert megokolhatók, de vajjon ész-szerűek-e: az már más kérdés.

Végre, mielőtt a tapasztalás tanításaira térnék, legyen szabad még megjegyeznem, hogy én, tudtommal méhészeti theoriát se ma-gam, se Gerstunggal közösen nem kombináltam, s így azt maga-ménak nem tekintem s nem is helyeselhetem, hogy az nevémmel jelöltessék; de megpróbálom Gerstung theoriáját különböző esetekre, számítás utján alkalmazni, s ezekben valóban nem mutatkozik ab-surdumnak. Igazolom ezt a Dzierzon-féle ikerkaptárra való alkalmazásával.

Dzierzon ikerkaptára két fiasítóterének mindenikében van 16 egész keretű lép, melyeknek mindenike $21 \times 35 \times 3.5 = 2572 \text{ cm.}^3 = 2.572 \text{ dm.}^3$ térfogatu. Ezen fiasítóterek mindenikét esetleg — átjáró réssel ellátott elrekesztő deszkával, Sötér-féle elrekesztő ablakkal, vagy Hannemann-féle ráccsal — két részre lehet osztani. A fiasítóterek egész keretű lépei fölött beállítható még egy-egy sor u. n. félkere-tes lép is méztárnak; de a fiasítóternek egészkeretű lépeiből is vehető az egyik elrekesztett rész méztárnak, vagy ha tetszik Neiszer-vagy Mayer-rendszerű műrajoztatónak vagyis anyafelujítónak, melyek egyikénél sem szakad meg a méhek rendes foglalkozása, mint a közönséges műrajkészítésnél; mert habár a családot ily esetben is

* Cowan's Führer des englischen Bienenzüchters, übersetzt von Kellen, p. 101, Vergrößerung des Brutnestes.

** A „Honigbiene von Brünn“ után az Imkers Rundschau 1891. évi 6. sz. 64. lapján.

kettéosztjuk, a munkásokat a két osztályban sem az anyjuktól, sem pedig egymástól el nem zárjuk. Tegyük fel, hogy a 16 lép a közbehelyezett elrekesztő által 8—8 lépet tartalmazó két részre van osztva. Nyolcz lépnek a lépközökkel együttes térfogata $8 \times 2 \cdot 572 = 20 \cdot 576 \text{ dm.}^3$, melyben kerek számmal 20,000 méh fér el. Hogy ennyi fiatal méh egy háromhetes fiasító időszakban kikelhessen, az anyának ugyanennyi sejtet kell annyi idő alatt bepetézni, s ennyi sejt foglaltatik $\frac{20000}{2500} = 8$ köbdecimetryeni léptérfogatban. A Dzierzon-féle egész keretű lépeken alakítható legnagyobb — Gerstung szerint rendes, szabályos — tojásdad költőfészkek léptérfogata $21^2 \times 35 \times 0 \cdot 5236 = 8081 \text{ cm.}^3 = 8 \cdot 081 \text{ dm.}^3$,* ebben pedig van $8 \cdot 081 \times 2500 = 20,200$ sejt. Ha pedig azt is vesszük számba, hogy egy háromhetes időszakban kikelő 20,200 méhnek csak vagy 0,9 részének van szüksége a fiasítóterben való elférésre: akkor $20200 \times 0 \cdot 9 = 18180$ az ott elférendők száma. Ha továbbá Gerstung állítása szerint a rendes tojásdad fészkek páratlan számú lépre terjed: akkor a Dzierzon-féle ikerkaptár egészkeretes lépein alakítható legnagyobb ilyen fészkek 7 lépet, t. i. 5 közbensőt mind a két oldalakon s 2 szélsőt csak belső oldalakon vesz igénybe. Ennek a 7 lépnek a lépközökkel való együttes térfogata pedig kitesz $7 \times 2 \cdot 572 = 18 \cdot 004$ köbdecimetryert, melyben 18,000 méh férhet el. *Kell-e ennél találóbb, egyezőbb igazoló demonstráció?*

De ilyen kis költőfészket az anya már akkor petézhethet be egy fiasító időszakban, a mikor naponként még csak 1000—1300 petét rak le; később pedig, mikor petézési termékenysége legnagyobb fokához közeledik, s naponként 2500—3000 sejtet petéz be, már körülbelől 7—8 nap alatt is. Ennek folytán kénytelen az anya a fészkek rendes határán már igen korán tulmenni, hogy sejteket bepetézhessen, a hol arra alkalmasokat talál. Ez teszi csakhamar felismerhetlenné a fészkek rendes, szabályos alakját. Hogy a rendes fészkek határainak ez az elmosódása — legalább oly korán — be ne következék, ajánlottam cikkemben,** netán teendő kísérletekre, oly nagy Neizer-rendszerű kaptárt, melynek fiasítóterében 28 cm. széles és 47,5 cm. magas lépek alkalmazhatók legyenek, hogy a

* Az ellipsoid térfogatának képlete t. i. $r^2 h \pi / 6$, melyben r a rövidebb, h a hosszabb tengelyt és $\pi = 3 \cdot 1416$ a Ludolf-féle számot jelenti, $\pi / 6 = 3 \cdot 1416 / 6 = 0 \cdot 5236$.

** Méh. Közl. 1892, 16. sz., 220—221. l.

teendő kísérletek ideje folytában a fészek fejlődését zavartalan állapotban megfigyelni lehessen. Hogy Sötér ur ezt a megjegyzésemet nem vette tekintetbe: annak tulajdonítom, hogy egész cikkemet csak nagyon futólagosan tekinthette át; különben nem olvashatta volna ki csak positivusban irt állításaimból azoknak még ultrasuperlativusát is, mint p. o. abból, hogy: „*a család annál inkább hanyatlík, (t. i. a főhordás idejében) minél több pár léppel csonkultak meg a költőfészkek, mert a külső munkában fokozott mértékben tönkremenő munkás méhek nem pótolhatók a kellő mértékben,*“ mely állítást Sötér ur így fokozta: »N. ur azt hiszi, hogy ha én a rekesztő deszka közbetételével korlátozom a fészket, sok kellemetlenséget, bajt okozok a méheknek, különösen pedig *annyira megsökken a szaporodás, hogy a család egészen elgyengül.*“

Azután azt mondja: „*hogy pedig 6—7 lépre szorítva a fészket, a méhek legyengülnének, azt megcsáfolják a szalmakaptárak, a melyekben ritkán van több 6, legfeljebb 7 rövidebb lépnel* és mégis, köztudomásúlag, ezekben szaporodnak legjobban a méhek.*“ Azután megjegyzi, hogy: „*Lám, mennyire nem igazolja a gyakorlat a leggyönyörűbb kombinációkat!*“ Itt nyíltan meg kell vallanom, hogy én Sötér urnak ezt az eszmemenetét vagy füzését nem értem; mert kaptára fiasítóterében van két 9-lépes sor, ezt soronként 6—7 lépre szorítja, mikor a méztárt megnyitja. A szalmakaptárak ingatlan 6—7 lépét pedig senki sem kevesbiti. Evvel csak nem akarja azt bizonyítani, hogy 6—7 lépen jobban szaporodik a méhcsalád, mint kétszer 9 lépen? vagy talán *implicite* azt akarja mondani, hogy Sötér ur kaptárában különben is a költőfészkek a 9-lépes sorban csak 6—7 lépre terjed? Őszintén megvallom, hogy nem szeretem találgatni, hogy ki mit gondol, vagy mit hisz; hanem azt szeretném, hogy mindenki, különösen tudományos eszmecserében, nyíltan, *explicate* mondja meg, a mit mással megértetni kíván.

Experientia docet.

Minthogy Sötér úr azt állítja, hogy az én cikkém „*csak kombinatio, mert a tapasztalások ellene tanuskodnak,*“ bátorkodom alább — nem ugyan az én tapasztalataimat, mert magamat nem

* Tehát a szalmakaptárakban rövidebbek a lépek Sötér ur keretes lépeinél, melyek csak 23 cm. hosszúk?

akarom auktoritásnak odaállítani, — hanem általánosan ismert s a jobb méhészeti tankönyvekben s folyóiratokban is feljegyezve található tapasztalati tényeket felsorolni. Mielőtt azonban ezt tennem, kénytelen vagyok megint Sötér úrnak azt a nézetét vagy állítását: »hogy az anyákat időről időre meg kell ujitani, az rég elcsépelte szalma; *de nem évenként, mint azt Neiszer teszi*, — ha teszi — és *Neumann tanácsolja*“ kiigazítani. Én egyáltalában *nem tanácsoltam*, legalább nem volt szándékom bármit is tanácsolni, mert nem is szokásom kéretlen tanácsot osztogatni; hanem iparkodtam Neiszer úr eljárásának *rendszerességét kimutatni* s rendszerét az én felfogásom szerint ugyan, de Neiszer úrnak saját (czikkemmel szemben) nemet munkája s a Méh. Lapokban megjelent *újabb* nyilatkozatai alapján megmagyarázni; mert felfogásom szerint ez a helyesebb eljárás, különösen, ha még a tapasztalati tények is ez újabb nyilatkozatokat igazolják. Hogy mennyire sikerült e törekvésem, azt természetesen nem én vagyok hivatva eldönteni.

Az alább felsorolandó tapasztalati tételekre nézve előre is megjegyzem, hogy nem tagadom, hogy ezek tekintetében is lehetnek kivételek, de én csak a rendes állapotokat tartom szem előtt. Felemlitem tehát, hogy:

A méhcsalád anyja elél rendszeren 3—4 évig, és csak ritkán 5 évig; de jó termékenysége legfeljebb 3 évig tart.

Az első éves anya népe nem rajzik és csupa munkás méhek nevelésére törekedve, csupa munkás-méhsejtekből álló lépeket épít. Ez igazolja Neiszer eljárását a lépéppittetés tekintetében.

Rajzásra csak a másod- és több éves anya népe hajlandó, és pedig annál inkább, minél idősebb az anyja. Ilyen nép már épít heresejteket s azután anyabölcsőket is. A másodéves anya népe rendszerint leggyorsabban szaporodik, mert rendszeren az ilyen anya legtermékenyebb s a fiasítást, ép úgy mint az első éves, késő őszig folytatja; * míg a kétévesnél öregebbeknek termékenysége gyakran

* Dzierzon, Der Zwillingstock, p. 56, „... zumal junge Stöcke einen besonderen Fleiss entwickeln. Da junge Königinnen bekanntlich auch ohne besonderen Anreiz den Brutansatz tief in den Herbst ausdehnen pflegen, so werden mehr junge Bienen in den Winter kommen, welche auch die nächste Frühjahrstracht auszunützen helfen werden.“ És Lpzg. Bztg. 1890t No. 1. Dzierzon *Über Königinnenverneuerung*, p. 2.: „Es dürften daher wohl diejenigen Bienenwirthe den besten

már hanyatlik. A hároméves és idősebb anya népe az anyja felújítása céljából már korán épít heresejteket s anyabölcsőket, s ha öreg anyjával kirajzik, az ilyen raj is heresejteket s anyabölcsőket kezd építeni, hogy anyát cserélhessen s a fiatal anya meg is termékenyülhessen. Ezért mondja Rothschütz,* hogy *oly méhesben, melyben a méheket rajoztatni nem akarjuk*, alapelvül tartandó szem előtt, hogy ott *kétévesnél idősebb anya meg ne türessék*. Ez igazolja Neiszer rendszerét az anya felújítása tekintetében, *mert nem rajoztat*, és czáfolja meg Sötér úr azt az állítását, hogy a Neiszer-kaptárban s rendszer mellett a méhcsalád nem szaporodik. Ezt különben Sötér úrnak főauktoritása, maga Dzierzon is megczáfolta azzal, hogy a fentidézett helyen ajánlott különös méhészkedési mód a Neiszer-rendszernek szakasztott mása a Dzierzon-féle ikerkaptárhoz átido-mítva.

A fiasítónak felül való alkalmazása tekintetében már hivatkoztam a Méh. Közl. 1892. évi 15. sz. 205. l. a Schweizer. Bienenvaterben foglalt igazolásra. Hogy pedig én *a fiasításos lépeknek lerakását nem minden esetre nézve szükségesnek, hanem csupán az eredeti Neiszer-kaptár elég csekély terjedelmessége által indokoltnak tartom*, azt szintén már első cikkemben irtam meg.

Az őszi egyesítésre nézve azt tartom, hogy talán felesleges is lehetne arra figyelmeztetni, hogy a méhcsaládok ősziig rendszeren nyári népességüknek felére vagy még ennél is kevesebbre szoktak leapadni. Ha már most a Neiszer-kaptár két keretsora közti elrekesztő deszkát eltávolítjuk, a nyáron, — az anya felújítása céljából — ketté választott család bátran egyesíthető. Hiszen Dzierzon is ajánlja ezt,** Dzierzonról pedig Sötér úr nem teszi fel, hogy csak a zöld

weil schönsten Teil erwählt haben, welche die zwei- oder gar dreijährigen Königinnen beseitigen und rechtzeitig durch junge ersetzen....“ és tovább p. 3.: „Der Wert der jungen Königinnen bleibt daher bestehen, und die leichte Art, solche zu gewinnen, ein grosser Vorzug einer Bienenwohnung.“

* Bienenzuchtsbetrieb p. 176—177.

** Dzierzon a fentidézett helyen szószerint ezt mondja: „Wegen dieser ausserordentlichen Leichtigkeit, mit welcher sich im Zwillingssstocke die Bienenvölker theilen und wieder vereinigen lassen, könnte in diesen Wohnungen *eine eigentümliche Betriebsweise*, die Völker *zu einer gewissen Zeit zu teilen und im Herbst wieder zu vereinen* leicht durchgeführt werden. — Ez pedig Neiszer kezelésmódjának a Dzierzon-kaptárra való alkalmazása!

asztal mellett kombinált s nem tudja, hogy mi történik majd télen az ilyen megint egyesített néppel?! Különben ez már régóta nem kétséges, mert nemcsak Neiszer úr maga, hanem számos más méhészt is gyakorolja évek óta s nincs panasza ellene. Hiszen ismeretes dolog, hogy az ősszel 9 lépet belepő méhcsomó, a téli hideg időben 5—6 lépre huzódik össze, s nemcsak kevesebb lépközbe, hanem az előbb tojásalakú csomó ekkor golyóalakúvá tömörül.

Mellőzve most az én méhészkedési eljárásomat illető megjegyzést, mely különben sem talál s a dologhoz sem tartozik, szívesen adnék bővebb felvilágosítást az élettani dialysist illetőleg; de tekintettel azon körülményre, hogy cikkem már eddig is jóval hosszabb lett, mint azt terveztem, s az élő méhben végbemenő dialytikus folyamatok alapos ismertetése cikkemet nagyon is hosszúra nyújtaná, a méhészek nagy része pedig a hosszú cikkeket nem szereti s olyan méhészt sem sok van, a ki ezen tárgy teljes megértéséhez szükséges természettani, vegytani s élettani ismeretekkel bírna: csak röviden említem meg, hogy az anyagokat s ezek oldatait, a folyadékokat a dialysis tekintetében jegeczesedhető (krystalloid) és nem jegeczesedhető (kolloid) anyagokra, illetőleg oldatokra osztják. A kolloid anyagok s a krystalloid oldatok között a kölcsönös vonzódás sokkal nagyobb, mint a kolloid és kolloidok közötti, s ezért hatolnak is a krystalloid oldatok s folyadékok könnyebben a kolloidanyagokon keresztül, mint a kolloid természetű oldatok. A víz a jegeczesedhetőkhöz tartozik, a méz gyümölcs-cukorja pedig a nem jegeczesedhetőkhöz. A nem jegeczesedhetőkhöz számíttatnak még az állati rost- és sejt-szövetek, meg folyadékok, melyek fehérnyét (albumint) tartalmaznak; tehát a méhek mézgyomrát képező hólyag is az ezt környező szervekkel s folyadékokkal együtt. A mézgyomor mohón szívja magába s választja ki a benne lévő nektár vizét s adja tovább a szintén kolloid természetű környezetének, a hol felhasználják az élettani vegyfolyamatokban.

A virágok nektárja főképen vízben feloldott nádcukorból áll s a méhek mirigyei által kiválasztott nedvek behatása alatt invertálva krystalloid szőlőcukorrá és kolloid gyümölcs-cukorrá változik. A szőlőcukor nehezebben oldódik, mint a nádcukor s így a víznél s a nádcukornál is jóval lassabban szívódik át a mézgyomor hó-

lyagján a környező szervezetbe, a hol felbomlik s alkatrészei más szerves testekkel egyesülnek.

Mielőtt falura költöztem mostani lakóhelyemről, évenként igen szép, tiszta, majdnem színtelen mézet kaptam, mely mindég megikrásodott; tehát sok szőlőcukrot tartalmazott. Most, mióta magam méhészkedem s a mézet a kaptárban hagyom megérni, vagy ha még befedetlenül is szedem ki, később a főhordás végével utánérés és befedés céljából a kaptárakba megint visszateszem, két éves mézem sem ikrásodott még meg. Eddig csak a rendkívül szigoru telekben, minő a mostani is, mutatkozott némi gyenge felhőzetszerű ikrásodás, mely azonban a fűtetlen helyiségben elhelyezett 4—10 liter térfogatu üveg-edényekben alig észrevehető, míg maga a méz kristály tisztaságu. Ezt én a teljesebb invertálásnak s megérésnek, illetőleg a jegeczesedhető szőlőcukornak nagyobb mérvü dialytikus kiszivódásának tulajdonitom; mert ha a mézgyomor dialytikus hatása alatt a szőlőcukor a mézből ki nem válnék, annak az ikrásodást okvetlenül elő kellene idéznie, s ezért én az ikrásodást nem is tartom a méz tisztaságát s hamisítatlanságát igazoló tulajdonságnak.

A kik nálam a talán kevésbé megért színtelen, tiszta akáczmézet a kevésbé színtelen, sárgás és teljesen megért mézzel ízlelgetve összehasonlitgatták, a sárgásat jobbnak, kellemesebbnek, zamatosabbnak találták. Ezért irtam első cikkemben, hogy »de gustibus non est disputandum«.

Ha Sötér úr bővebben kívánja tanulmányozni a dialysist, méltóztassék Gmelin-Kraut Chemiájának I. kötete I-ső felében, mely a physikai chemiaról szól, a dialysis, diffusio, electrocapillaritás, elektrolysis, endosmosis és exosmosis jelenségeire vonatkozó részeket figyelembe venni, ott a kútforrások is fel vannak sorolva. Ezek segítségével azután a physiologiai chemia is alaposabban felfogható.

Most pedig áttérek a méznek a méhek által való eltárolására. Hogy bőséges mézhordás idejében a gyűjtőméhek nem igen változtatják meg a sejteket, melyekbe a hazahozott méznedüt lerakják, hogy újabb gyűjtésre kirepüljenek, azt sokan figyelték meg s hogy azokból a sejtekből, a hová a gyűjtők ideiglenesen lerakták, a méhek megint elhordják, azt Molin Rafael (ki nemcsak buzgó méhész, hanem az osztrákok alatt a paduai egyetemen az állattan kitünő

tanára, az osztrákoknak Olaszországból való kivonulása után pedig a bécsi polytechnikumon az alkalmazott állattan s a méhészet tanára volt s különösen az alsóbbrendű állatok és életük megvizsgálása által tünt ki) is azt mondja, hogy „a méhek kétszer szívják fel a mézket“.* Ugyanezen nézet, mint az egyedül helyes, mellett nyilatkozik *Kellen* is.** Hogy miféle méhek foglalkoznak a méznek újra való felszívásával s végleges eltárolásával, azt bajos határozottan megmondani, mert azok külön jelvényt nem viselnek, de azt állítják, hogy az idősebb, még ki nem járó belmunkások teszik.

Midőn Sötér urat biztosítom, hogy a *Méh és Világa* című művét a legnagyobb érdeklődéssel várom, nem mulaszthatom el, hogy a mit művére való utalása után az elpárolgásra vonatkozólag mond, az cikkem illető helyének teljes félreértésén alapszik; mert a vizpárával *telített* levegőnek fogalmát nem szabad összetéveszteni a vizpárát különböző hőmérsék mellett nagyobb vagy kisebb mennyiségben tartalmazó levegőnek fogalmával, mint ezt Sötér úr tette, midőn állításomat megczáfolni iparkodott. — A vizpárával telített levegő, legyen az bármely hőmérsékű, illető hőmérséke mellett több vizpárát fölvenni nem képes, és ha csak némileg lehül, vizpára tartalmából a lehüléssel arányos rész lecsapódik. Hogy pedig a kaptárak felső (méztár) fiókja nyáron is vizpárával telített levegőt tartalmaz, arról különös apparátus nélkül is nagyon könnyen meggyőződhetni; mert ha kinyitjuk s egy néhány lépet belőle kivesszünk, azután pedig száraz kézzel akár a kaptárfalak belsejét, akár pedig a fedődeszkázatot megtapogatjuk, nagyon jól érezhetjük azok nedvességét. — Ott tehát, míg hőmérséke változatlan marad a vizpárával *telített* levegőben, a sejtekben levő mézből viz már alig párologhat el, mert e felső fiók levegője a külső levegővel legfeljebb igen szűk réseken érintkezhetik s így evvel csak nagyon kis mértékben diffundálhat. Ellenben az alsó keretsor vagy soroknak a röplyukon át a külső levegővel folytonos diffusio útján szüntelenül keveredik, folytonosan vehet fel újabb és több vizpárát, a melyet a vele diffundáló szárazabb levegőnek átengedve, elveszít, hogy megint ujat vehessen fel. Itt tehát a méznek víztartalma folytonosan párologhat s elvezettetik a külső levegőbe, a mi annál gyor-

* Dr. Rafael Molin, Honigbiene, p. 27.

** Bilder und Skizzen aus dem Leben der Bienen. p. 120.

sabban történhetik, minél több munkásméh jár ki s be a röplyukon s a szelelő méhek is mozgatják a levegőt.

Sötér úrnak 5 postulatumát az előadottak után már alig szükséges még külön is tárgyalni, mert ezekre nézve már nyilatkoztak oly méhészek, a kik a méhészetet jövedelmi forrásképpen úzik s az egyleti kaptárak használata után tértek át a Neiszer-kaptár használatára s méhészkedési rendszerére s jobban vannak vele megelégedve, mint az egyletiekkel. — A mézhozamra nézve én is mondhatom, hogy ez a Neiszer rendszere mellett s kaptárában jóval nagyobb, mint az egyletiekből való, s a méz között nincsen semmi különbség, pedig lakóhelyem majdnem futóhomokos, száraz, nyári időjárásu s a mézelés majdnem csupán az akácza virágzására szoritkozik. — Végre azt, hogy a kezdőknek nem való, azt hiszem az a körülmény eléggé czáfolja meg, hogy a volt osztrák-magyar állami vaspálya alkalmazottjai Neiszer-kaptárakban s a Neiszer-rendszer szerint kezdtek Neiszer úr útmutatása s oktatása mellett méhészkedni s boldogultak vele.

Erre nézve valóban érdekes volna, ha Neiszer úr az illetők által igazolt statistikai adatokat közölné.

(Vége.)

Neumann Samu.

A méhméreg (hangyasav) feladata a méhészetben.

A német, osztrák és magyar méhészeknek 1892. évi szeptember havában Budapesten tartott congressusán Lichtenthaler Gusztáv a hangyasavnak a méhészetben való feladatáról értekezvén, nagy fontosságot tulajdonított annak, a minthogy úgy is van.

A hangyasavnak feladata az, hogy a kaptár levegőjét megtelítvén hangyasav gőzökkel, azt deszinficiálja, illetőleg, hogy a kaptárban a penészgombák képződését akadályozza, a költés-rothadás betegség előállítását lehetetlenné tegye.

Régi dolog, bebizonyított tény, hogy a hangyasav a legkötüőbb deszinficiáló óvszer. Nem mulaszthatom el azért a szülőket itt ezen alkalommal is figyelmeztetni, hogy a hangyasavval telített nyers méz a legbiztosabb óvszer a vészthozó difteritis ellen; de sőt minden más oly betegségek ellen, a hol a vésztes bacillusok képződése okozza a veszedelmet. Nem reklám akar ez lenni, hanem a legőszintébb jóakarattal, hogy használjak embertársaimnak s hogy

megmentsem azon okos szülőket a fájdalomtól, a kik a jó, önzetlen tanácsot elfogadják s gyermekeiket a nyers, de tiszta méznek napenkénti etetésével a difteritisz, a gyomor- és igen sok más betegségektől és talán a haláltól óvják meg.

Igenis, a hangyasav a legkitünőbb antisepticus szer, melyet a méhek fejlesztenek, azért: hogy a költést a rothasztó gombák káros behatásától megóvják. Mentől nagyobb mennyiségben van ezen hangyasavgőz jelen a kaptárban, annál biztosabban van a költés a rothasztó gombáktól megóva. Azt tapasztaltam én, és azt hiszem minden csak kissé figyelő méhésztársam, hogy azon kaptár méhe, a melyből annak kinyitásakor erős hangyasav-illat áramlott ki, hatalmas, erős törzs volt. Ezt tudva, minden esetre úgy kell intéznünk méhészkedésünket, hogy munkálkodásunkkal a méheknek ártalmára ne legyünk. Pedig a méhészek legnagyobb része, különösen a kezdő méhészek, mintha csak esküdt ellenségeik volnának méheiknek: folytonosan azok ellen vétenek, azt tartják, hogy a méhészet okszerűsége abban áll, hogy a kaptárakat minduntalan nyitogatni, azokat a szegény méheket örökké háborgatni kell. A mint a kaptárt kinyitjuk, a hangyasav nagy része, a kinyitott ajtón át, azonnal elillan, a mi a méhekre nézve káros, veszedelmes. Tiltakoznak is az ellen erős zugásukkal. És hogy az elveszett hangyasavgőzt pótolják, potrohuk feltartása, fullánkjuk kinyujtása által igyekeznek új hangyasav-gőzt fejleszteni. Tehát már maga a kaptárnak gyakori nyitogatása is hátrányára van a méhcsalád szaporodásának, fejlődésének. Hát még az egész belső szerkezetnek minduntalan való szétszedése mennyi kárt, veszedelmet idéz elő. Pedig a mesterek, a szakkönyvek is azt tanítják, hogy a méhek munkálkodását irányozni s rendben tartani kell. Azt tanítják, hogy tavasszal meg kell vizsgálni, vajjon a télire adott méz nem fogyott-e el? Majd átvizsgálni, hogy rendben van-e a család és a netalán felfedezendő bajon segíteni. Időközönként a költőtért nagyobbítani. Az összegyülemelő törmeléket, lehullott méheket kisépíteni. Az erősebbektől kivett fiasításos lépekkel a gyengébbeket felsegélteni, kiegyenlíteni. A tulságos hereköltést korlátozni Múrajokat készíteni. A felesleges anyagolcsókat levagdogni. Az öreg anyákat fiatalokkal kicserélni. A jó mézelő időt az anyának szűkebb térére vagy anyavárba való elzárásával kihasználni. A mézzel telt lépeknek mentől

gyakrabban való elszedésével a méheket fokozottabb munkára ösztönözni, kényszeríteni. A herefiasítással telt lépeket lenyakazni. Az időjárás jó vagy rossz volta szerint etetni, itatni, hol szűkebb térre szorítani, hol a fiasítást vagy méztárt nagyobbítani. Őszre a méhcsaládot átvizsgálni s télire berendezni. Azt lehet mondani, hogy egész nyáron át, kora tavasztól késő őszig folytonosan zaklatják azokat a méheket. Sőt a nagy mesterek még azt is kitalálták, hogy télen át még itatni is kell. Azt hiszem, akad még majd valaki, a ki felfedezi, hogy télire a méheseket fűthetőké kell berendezni,* hogy akkor is a méhész zaklatásait kényelmesen folytathassa. Csoda-e azután, hogy a költés-rothadás oly nagy pusztításokat visz végbe a hidegebb országokban? Csakhogy ezen veszelem már hazánkban is nem tartozik a ritkaságok közé.

Én meghallgattam Lichtenthaler német méhésztársunkat és azon következtetést vontam belőle, hogy óvakodnunk kell a méhek minduntalan való háborgatásától, zavarásától. Nem szükséges az, hogy minden lépésüket mintegy mi kormányozzuk, hanem elégedjünk meg azzal, hogy csak akkor avatkozzunk bele munkálkodásukba, a mikor arra okvetlenül szükség van. De tovább gondolkozván: arra a meggyőződésre is jutottam, hogy az Európában általánosan használatban levő Dzierzon, Dathe, Berlepsch-féle kaptárrendszerek nem felelnek meg teljesen az okszerű méhészkedés követelményeinek. Nem pedig azért, mert bár mit akarjunk megfigyelni, megvizsgálni, vagy bármi tekintetben akarjunk a méheknek segítségére lenni, a kaptárt nyitogatni s az egész belső szerkezetet szét kell szedni. A mi pedig, a mellett, hogy rengeteg sok munkát ad a méhésznek, a méheknek is, főként hűvösebb időben, felette ártalmára van és azokat munkálkodásukban hátráltatja. Nem is csoda azután, ha ezen ugynevezett okszerű rendszer nem terjed oly mértékben, mint a mennyi áldozat és ügybuzgalom fordítatik annak elterjesztésére. És nem is ad annyi hasznot, mint a mennyit annak annyi fáradozás mellett adnia kellene. S épen azért a Dzierzon-méhészet hazánkban, sőt egész Európában, még mindig csak passió-számba megy. Alig vannak egynehányan, a kik azt iparszerűleg üzik. Holott a Lineburgiak a méhészetet mindnyájan mint a gazdaság egyik iparágát üzik és bizonyára több mézet

* Rég felfedezték már a német méhészek.

Szerk.

kapnak — törzsenként számítva — az ő parasztkasáikból, mint a dzierzonisták az ő rendszeres kaptáraikból. E tekintetben is túlszárnyaltattunk az amerikaiak által. De sőt Amerikában egész méhészeti gazdaságok vannak; ott már a méhészet is egyik iparág. Az amerikaiak azt mondják, hogy ők nem érnek rá a méhekkel folytonosan pepecsélni; mert ők nem 50—60 kaptárral akarnak, csupán passióból méhészkedni; hanem 5—6 száz, sőt ezer, két ezer kaptárral méhészkednek. Azt mondják, hogy kevés méhtörzs mellett nem érdemes az időt elvesztegetni, mert a kevésből, bármit csináljon a dzierzonista, mégis csak kevés lesz a haszon. Épen azért ők egészen más rendszerű, t. i. az alulról nyílt s fejlől kezelhető Langstroth-féle kaptárokkal méhészkednek. Stachelhausen, a Németországból Texas államba kiköltözött méhész azt mondja, illetőleg bevallja, hogy ő az európai Dzierzon-, Berlepsch-, Dathc-féle tudománytal s ilyen rendszerű kaptárokkal felszerelve, azon gondolatla ment ki Amerikába, hogy majd ő fogja az amerikaiakat az okszerű méhészet tudományára megtanítani, rendszerükből kiforgatni. S ime ugy járt, hogy őt hódították meg az amerikaiak; ő pártolt át az amerikai rendszerű kaptárokhoz. Mert belátta és tapasztalta, hogy az amerikai, habár sokkal egyszerűbb kaptárokkal, sokkal könnyebben és sikerebben lehet méhészkedni. Nos hát én is azt mondom, s arról vagyok meggyőződve, hogy a nálunk már elterjedésnek indult csángó vagy népkaptárral sokkal könnyebben, a méheknek kevesebb háborgatásával és sikerebben lehet méhészkedni. Ezen kaptárt én már régóta kísérem figyelemmel, de harmadik éve, hogy azt használom is; és bizonyítani merem, hogy az általam kombinált nép kaptarával a méhészkedés nagyon egyszerű, majdnem ugyanaz, a mi a paraszt kassal. Csak azzal a különbséggel, hogy keretekre lévén berendezve, a méheknél szükséges mindenféle műveleteket épen ugy, mint a legtokéletesebb Dzierzon rendszerű kaptárnál, ennél is meg lehet tenni. De egészen más itt az eljárás, mint a Dzierzon rendszerű kaptároknál. Ezt nem kell minduntalan nyitogatni. Épen azért a hangyasavgőztől sem fosztjuk meg minduntalan méheinket. E kaptárt és annak kezelését a múlt évben megjelent Kalauzomban leirtam, az ott elolvasható, megtanulható; de ösmertetni fogom a kaptárt és annak kezelését egy részletes leírásban is; mert meg vagyok róla győződve, hogy ezen

kaptár lesz a *jövő kaptárja* és reményem, hogy az rövid időn nagy tért fog hódítani.*

Dömötör László.

A méhek beteleléséről.

Lapunk idei második számában kifejtettem véleményemet aranézve, hogy mikor kelljen a méheket betelelni.

Rátérek a másik igen fontos kérdésre: a lépek *elrendezésére*.

Wieder a már ösmertetett esetekben 1—2 keret fedetlen mézes lépet tétet a költőkamra felső sorába elől, azután fedettek. Alól elől 1—2 keret herelépet, azután folytatja üresekkel, vagy olyanokkal, melyekben 1—2 ujjnyi méz van. Azon esetben, ha fedetlen vagy fedett fiasítás van, e kereteket a betett üres herélépek után a 3-diktól helyezi el. Az ablakfelől, igen helyesen, jönnek a kiselejtezendő lépek.

A mennyiben az időtől és a méhek munkaerejétől telik: fedetlen mézet a téli készletben nem türnek. Fedetlen mézre mindig csak a fiasítás körül van szükségük, vagy közvetlen a teletöcsömóban, a mi gyorsan el is fogy. Ha huzamosabb ideig kell a kaptárban ilyennek állnia: a köri lég lecsapódása miatt felhigulva, erjedésbe jön, mi vérhast idéz elő; ha pedig léghuzamos, hűvös kaptárban van. megjegecedik és így a téli szükségletben használhatlanná válik. Ezeket a méhek mind jól tudják, s ha korán van még az idő, s hozzá kevés mézelés: a felső sorban be is fedik és akkor nincs baj; de ha késő őszi hűvös időben van ez: úgy hagyják.

Ha szegény mézhordás volt: fedetlen mézes keretek őszfelé megüresednek és az anya petezésével felhuzódik ama pár üres keretre és ott telet be. Hátról, az aolak melletti szép fedett sejtü lépekből a mézet kezdik előhordani a téli fészekbe, mihelyt az utolsó rendbeli fiasítás kikelt. Még azon esetben is felül foglal az anya helyet a családdal, ha ősszel helyeztünk oda egy pár félig üres lépet. Az ilyen családot, ha külön megakarjuk tartani, hogyan kell betelnünk? igen helyesen mondja el Abend úr. Abend úr ez alkalommal nem mondja el, hogy miért. Mivel az ilyen munkák többnyire tapasztalatlanabb méhészek számára iratnak, elmondom én.

* Egy-egy mintával 3 frt 50 kr. beküldése mellett szívesen szolgállok. Ugy-szintén a Kalauzt 67 kr. megküldése mellett keresztkötés alatt megküldöm.

Az olyan család, mely a felső sorban foglalja el téli fészket: méz- és népszegény. Ha egyszer oda felhuzódott, az a téli hidegben le nem száll, ha az alsó sor tömve volna is mézzel, de a csomót is sem jobbra, sem balra, sem előre, sem hátra meg nem bontja, éppen a dermesztő hidegért. Most, ha felette üres lép van, vagy éppen a tetődeszka: táplálékot ott nem kap. A csomó közvetlen szomszédságában levő mézet elfogyasztják még decemberben. Hogy továbbra is mézhez jussanak, a nagyterjedelmű költőkamrába, az üvegajtó felé huzódva, a kereteken keresztül, alul, oldalt és felül az elfoglalt léputczákat oda kell hagyniok, a csomót fel kell, hogy bontsák, hogy más léputczák között újabbat alkossanak. Ugyde azt nem teszik, mert jól érzik, hogy a biztos halál elé mennek. Tűrnek, szenvednek éhséget, remélve időlágylást; mi ha hamar bekövetkezik: meg is történik a szerencsés áthuzódás, vagy pedig a szomszédságból mézzel töltik újra az elfoglalt lépeket. Ha pedig a dermesztő hideg tart: éhségtől kimerülve, nem képesek többé a kellő meleget fentartani, megdermedve elvesznek. Ha pedig a nagy hideg daczára is csomót bontanak, nagy zugással, erejük végső megfeszítésével, hogy egyszerre nagy meleget fejleszthessenek: a megbontott csomóból a meleg gyorsan elillan, a mire a jéghideg lépekre áthuzódtak, már megdermedve hullnak alá. A méhész tavasszal csodálkozik, hogy bár mézük és jó levegőjük volt, mégis méhei lehullanak. Átkozza keretes rendszerünket, tudákos méhészeti ösmereteinket.

Máskép áll a dolog, ha felül telt és bepecsételt keretek vannak. Méheink semmi esetre így el nem foglalják, hanem meghuzódnak alól az üres lépeken, még pedig ott, a hol az utolsó fiasítás volt, cz az anya székhelye. De az ilyen bepecsételt lépeket a téli fészek felett, a míg csak kijárhatnak, fel nem bontják, hanem szükségből inkább az ablak felőli részből hordják elé a téli fészekbe. Csomóban a meleget is képesek fentartani. A csomóból elillanó meleg levegő könnyűségénél fogva felszáll a mézes lépek közé, lassanként azt is melegen tartja, legalább közvetlen felettük. A csomó felső része folyton érintkezésben van a melegített mézes lépekkel és apró körszeletekben bontják ki a mézes sejteket, hordják a központba a gyengébbek táplálására. De ugyanakkor sarlóalaku félkörökben 3—4 léputczában, az egész csomó felfelé hatol,

ugyanakkora fordított üres félköröket hagyva maga alatt. Ezt teheti a nélkül, hogy a csomót legkevésbé is megbontaná, mert a léputczák felfelé szakadatlanak, nincsenek a keretfalak által elválasztva. A felettük álló 4—5 mézes lépnek még $\frac{1}{8}$ tartalmát sem emésztik meg, mire január végéhez érnek; de már akkor az egészséges családnál fedett és nyílt fiasítás van. Február már enyhébb, a méhek az elfoglalt alsó térből többé nem veszítenek, de kezdenek mind nagyobbra terjeszkedni; az idővel, a méhek szaporulatával a kör folyton nő, fiasítási szükségletből a méz gyorsan apad. Márcziusban már az ablaknál tűnnek fel a méhek.

Ha a család oly gyenge, hogy már szeptemberben a felső sorban foglalt helyet: tudnivaló, hogy az alsó tért egészen üresen hagyja. Minek való oly nagy terjedelmű légmennyiség a kaptárban? Talán hogy a szegény család erőfeszítéssel, nagy mennyiségű mézfogyasztással kénytelenítették akkora téren a meleget kifejteni? Talán, hogy az alsó réteg hideg levegő a szomszédságában levő melegebb levegőből a vizgőzt lecsapja az alsó üres lépekre penész és rothadásnak? Nem mondja ugyan Abend ur, de tudom, hogy ezen hátrányok kikerülése végett teleteti 4—5 kereten alól az ilyen családokat. Így kisebb téren nagyobb meleget fejtenek ki, az üres lépeket elfoglalják egészben, a bepecsételt mézes kereteknek pedig nem árt a vizgőz lecsapódása, de ez így kis mértékben is történik.

Abend ur más alkalommal azt is mondotta, hogy az így telet családok lépéptítményeit át kell közepükön lyuggatni, hogy az áthuzódás egyik léputczáról a másikra a csomó szétbontása nélkül történhessen.

Ha a főmézelés végével, június—júliusban teletünk be, ezen eshetőségek mind bekövetkezhetnek; ha pedig késő ősszel, ezen hátrányok kikerülése végett tüzetesen át kell vizsgálni, újból rendezni és esetleg egyesíteni, semmi értelme nem volt a korai betelelésnek. Csak mikor a künn való munkának és a téli népesség szaporulatának teljesen vége szakadt, az előfagyok beálltával határozhatjuk meg helyesen teletelő képességüket, szükségelt vagyonuk mennyiségét, elhelyezkedésüket.

Én is teletési időnek okvetlen a szeptember közepén tulit ajánlom. S ha még a mellett a kiselejtezendő lépek tartalmát is

kihordatjuk — a mely a téli fészekbe vagyis az utolsó fiasítás helyére hordatik: nincs miért tartsunk feltűnő változástól a téli készletet illetőleg. Megjegyzem: én ezen eljárást (behordást) csak úgy ajánlom már ilyen késő időben, ha az alsó sor keretekben levő méz is, a mennyiben a csomóba nem esik — le van fedve és az ablakon kívüli méz csak is téli fészekbe hordatik. Ellenkező esetben az ablakon belüli fedetlent is kipergetem.

Bármikor teleljük is be méheinket, nem ajánlom a herelépek helyezését a röplyukhoz s csak a 3-diktól kezdve a fiasításokat, azután a kiseljtezendőket. Én első sorban is a herelépeket tartom kiseljtezendőknék, azután más hibásokat. E tekintetben is, hogy célunkat könnyen érthessük, más keretek kiszedése, a méhek nagyobb mérvű haborgatása nélkül is ősszel könnyen eltávolítandók lehessenek, az ablak közelébe helyezendőek. De mi céljuk is lehet azoknak ott elől a betelelés után?

Magára hagyva a közepes család is, elől egy kevés méhkenyeres lép után, fiasítást ápol, ha csak nem mind heresejtes. Embéri beavatkozás nélkül, ha már a felső tér kereteit mézzel tölthette: mindig a röplyuk közelében végzi a fiasítást és ott foglalja el téli fészket. A vesszőkúpos kasok népei, ha fenéig építhettek, bármily irányban álljanak a lépek és léputczák, a röplyukkal szemben és közelében mindig dolgozó sejteket építenek, a herelépek oldalt és hátul állanak, ha csak emberi beavatkozás nem forgatja és épített össze-vissza. Szintén így tesznek a keretes kaptárba helyezett rajok is. Ez nem olyan véletlen vagy vak ösztönből származó művelet, hanem észszerüségből származó előrelátás. Miért teszik hát ezt? Azért, mert tiszta tudatában vannak, hogy első sorban akár a család kellő erejének fentartása céljából, akár fajfentartási célból munkás sejtekre és munkás méhre van szükségük; azon kell kezdődjék a szaporulat és azon kell végződjenek. Csak mikor a megosztási célra már elegendő vannak, a legjobb mézelő időben van szükségük herére. És ezen szükséglet kielégítését észszerűleg rendezik, a mint hátrább is meglátjuk.

Csiki János.

Mikor nélkülözhetjük a Hanemann-rácsot?

Május hó elején, a szerint, a mint az ákáczirág fejlődése mutatja, ha ugyan ez képezi a fő mézidényünket, méheinket kiszemeljük rajoztatás és mézeltetés céljából. Rajzásra fiatal, legerőteljesebb, legpetézőképesebb anyákkal bíró törzseket szemeljük ki, míg a mézeltetés céljának a gyöngébb törzsek is megfelelnek.

S ugyanekkor kiválasztunk a méhállományhoz képest, egy vagy két igen népes törzset, melyből két igen zsenge fiasításos keret kivételével, minden födetlen fiasítást eltávolítunk, kicserélvén azt födött fiasítással, a törzs anyját pedig eltávolítjuk. Mi fog történni? Nem lévén a családnak anyja, minden törekvése oda irányul, hogy mennél több anyát neveljen, 10–15-öt, s mivel kevés a födetlen fiasítása: anyáit oly bőven táplálhatja, hogy azokból a legszébb és legjobb anyák fognak kifejlődni.

Nyolcz nap mulva e művelet után, bontsuk fel minden mézeltetésre szánt kaptárunkat, s öljük meg minden egyesnek anyját, három nap mulva helyezünk a fészek közepébe egy anyaházat a nevelt anyákból. Öt nap mulva ismét átvizsgáljuk a törzseket, le-bontván az anyaházakat annak kivételével, mit mi helyeztünk bele.

Az ily törzsek, mert fiatal anyjok van, fölhagynak minden rajzási szándékkal, ezért igen alkalmasak sejt-építésre.

Csináljuk pedig ezt az egész műveletet olyformán, hogy a a mézidény beálltakor cseréljük ki a törzsek anyáit anyasejttel, hogy a fő mézidénybe essék a fiatal anya kikelése és annak szüziessége. Ilyenkor pedig nem lévén petéző anya, távolítsuk el a rostát, hogy az egész kaptár egy mézkamrát képezzen. Méheinket nem kineztatjuk a rácson keresztül s igen sok mézet produkálhatunk.


Ha ezt cselekedjük minden másod esztendőben ugyanazon törzsekkel, nem kimélve fáradságot, megfigyelve az alkalmas időt: velünk lesz az Isten áldása.

Pohánka Ödön.

Egy gőzviaszolvastó.

A budapesti nemzetközi m. kiállításon bemutatott, saját találmányu viaszolvastóm leírását az alábbiakban adom:

Viaszfőzőt már ismerek többet leírásból, de ehhez hasonlót még nem ismerek, se a kiállításon nem láttam. — Gépem 2 főrészből

áll: egy közönséges pléh-kályhából és magából a főzőből. Előbbit lehet fával, vagy szénnel is fűteni. A kályha tetejébe van beillesztve egy 10—12 liter űrtartalmu edény, a víz befogadására, illetőleg gőzfejlesztés végett. E víztartó edényen van 2 lyuk; az egyik a gőz tovatitelére szolgáló csőre van alkalmazva, a másik pedig részben az elhasznált víz visszapótlására, részben az elhasznált víz vagy a tulságos gőz kivezetésére szolgál. E közlekedő cső, a mely a 2 részt összekapcsolja, ilyen alaku:  A másik rész, a tulajdonképpeni viaszfőző áll egy bádogg-hengerből, belől 3 vízszintesen fekvő rostával, alól pedig egy levehető tányérral. Ezen 3 rosta közül a felsőn vannak a legnagyobb lyukak, a többin pedig fokozatosan kisebbek. Ezen felső rostára lesznek lerakva a kicsinyre, de nem apróra szétmorzsolts viasz-, illetőleg sejtrészek, még pedig úgy, hogy a rostát teljesen elfedni nem szabad; kis lyukat, rést kell hagyni, a melyen a gőz felhatol. Ezen rosták fölé, főzés közben, a gépre egy fedőlemez lesz téve; már most a közlekedő csövön át a gőz feltör, a sejtekből a viaszrészeket kivonja, a viasz a 3 rostán keresztül jutva, megtisztulva lefut a gép aljába, honnan a csapon keresztül le lehet vezetni az alatt alkalmazott edénybe. Nagyon természetes, hogy ezen géppel a viaszot főzni tulságos gyorsan nem lehet. Miért? Azért, mert akkor a legtöbb viaszrész benmarad a sejtekben. Én még legalább eddig nem láttam oly viaszfőző gépet, mely jól is, gyorsan is működne és a mellett sok viaszt is adna. De nem is lehet az! Mert hát például tessék csak megnézni a gazdasági gőz-cséplőgépeket, ha azokat tulsebes menésre készítjük és erősen etetjük, mi lesz a dolog vége? Az, hogy igen sok szem benmarad a kalászbán. Így vagyunk a gőz-viaszolvasztókkal is. A gépem, a mint a fennebbiekből látszik, meglehetősen egyszerű. Könnyen szétszedhető, nem foglal el nagy helyet és bárhol felállítható. Igaz, hogy a méhek a felolvadt viasz szagára odasereglenek, de a kéményen kituduló erős füst csakhamar elijeszti őket. Tapasztalásom szerint azonban több-kevesebb lényeges és nem lényeges hiba van a gépen, a melyeket feltárok az olvasó-közönség előtt, de a melyeknek az orvoslását is ím megadom. Először is az, hogy a gőz fejlesztésére szolgáló edényt helyesebb 2-szer nagyobbra venni: teszem fel 20—24 liter űrtartalmúra. Miért? Mert így több gőzt, nagyobb erőt lehet kifejteni és nem is kell a vizet oly

gyakran utána pótolni. A közlekedő cső megmarad úgy, mint rég. Magában a viaszfőzőben a következő módosításokat ajánlom: nincs szükség 3 rostára, elég 2 is. Ezeket azonban úgy kell elhelyezni, hogy a felső rosta közvetlen a cső, illetőleg a lyuk közelébe, melyen a gőz a gépbe hatol, jusson. A lyukak a rostákon a régiék maradnak. A régi gépemben a rosták 3 vékony lábacsán állottak. Ezeket törekenységük miatt (a 3 lábat) nem ajánlhatom. E helyett helyesebb belől a gépen mintegy ujjnyi vastag és vagy $1\frac{1}{2}$ cm. hosszú, szilárdan odaforrasztott, 3 kiugrást alkalmazni; ezeken a rosta nyughatik szépen lábak nélkül. A gép alját pedig többé nem laposra, hanem tölcésalakúra csináltatom, azért hogy a felolvadt viaszból semmi se maradjon vissza a gépben. Magát a gépet pedig alacsonyabbra, de szélesebbre csináltatom (4.5 cm. magas és 45 cm. széles). Teszem ezt pedig azért, hogy a gőz ne legyen kénytelen oly nagy útat tenni, mert e miatt lehül, másodszor pedig azért, mert az alacsony, habár széles sejtétrétegből jobban ki fogja vonni a viaszt, mint a keskenyből, de magasból. A gép többi részére méretet nem adok, azt mindenki saját tetszésére bízom. Evvel bemutattam az olvasó-közönségnek egy viaszfőzőt. Nagyon szeretném, ha az illetékes körök vele a próbát megejtenék és az elért eredményről engem tudósítanának. Az egész gép nálam megrendelhető és általam megkapható lesz, darabonként 15 forinton.

Prónay Albert.

A méhesből.

A méhek tisztulási kiröpülése után első teendőnk a család átvizsgálása. Ez alkalommal a kaptár aljáról a törmeléket, hullott méhet ki kell söpörni, gondosan megfigyelve: nincsen-e a hullottak közt az anya?

Ha az idő nem elég meleg még arra, hogy a keretek kiszedésével tüzetes vizsgálatot tartsunk, azt hagyhatjuk későbbre; de a *tájékoztató vizsgálatot*, ha a higany felmegy 9—12 fokra (R.), mulhatlanul meg kell tartani, hogy meggyőződjünk: nem vészett-e el az anya a télen, vagy nem-e hasznavehetetlen? van-e elegendő méz a kaptárban? nem penészesek, egérrágottak-e a lépek? sat. Ha fiasítást találunk a lépen: bizonyos, hogy nem anyátlan a család, nincs miért tovább háborgatni. A tömött fiasítás jó anyára vall, míg a szórványos, ritka fiasítás, az anya elgyengülésének a jele.

Ha anyátlan családot találunk: azonnal egyesíteni kell más családba söprés-sel. Hogy barátságosan fogadják: mézes vízzel fecskendezzük meg.

Mézszegény családot haladék nélkül fel kell segíni. Ha nincs befödött

mézzel telt keretünk : üres keretekbe öntsünk mézet és akgassuk a kaptárba. Ete-tésnél is lehetőleg kerüljük a méhek háborgatását, a kaptár gyakori nyitogatását. Adjunk egyszerre több napra valót.

A lisztetést se mulasztja el a méhészt. A méhes közelében tegyünk ki liszttel betöltött kereteket. A lisztet zsemlyeszínre kell pörkölni s vegyítsük kevés cukorporral (egy tizedrész). Eső elől védni kell a lisztes kereteket.

Vizről is gondoskodni kell. A méhes előtt legyen a vályu s két-három naponként öntsük fel friss vízzel. A víz színére szórjunk tengeri csutkából vágott karikákat vagy dugót, hogy a méhek azokra szálljanak.

Gondja legyen a méhésztnek arra, hogy méhei még e hóban is melegben legyenek. A mézkamrából a töltelékét még ne távolítsuk el. Ha az etetést edényből a mézkamrában eszközöljük, pld. Ziebolcz palaczk, vagy a száján szövettel lekötött és lefordított üvegedényből: gyorsan járjunk el a be- és kivételnél, mert a meleg a fönn nyitott résen leggyorsabban elillan. A fiasítás meghüése nagy bajt okozhat.

A haszonból való etetésnek is ebben a hóban meg kell történni. Ápril közepe tájt kezdhetjük. Erre $\frac{1}{3}$ vízzel hígított mézet vegyünk. Tiszta méz hiányában kandisz-cukorból készített szirup ajánlatosabb, mint a tisztátalan sajtolt méz. Ha a méz tisztasága iránt nem bizonyos a méhészt, okvetlen főzze fel, habozza le. Ezzel az ártalmas erjedő anyagokat megsemmisítette. Haszonból etetésre csak az erősebb családokat kell kiválasztani, mert a gyenge család csak akkorra fog meg-erősödni, mikor lejáróban van a mézidény s nem gyűjthet annyit, hogy kifizesse a reá fordított költséget és fáradságot.

Míg az idő jól ki nem melegszik: a röplyukakat csak mérsékelten tágítsuk. Ovakodni kell a rablástól. Mézet ne csöpögtessünk. Ha híg mézet adunk a család-nak, lehetőleg csak este. Különösen pedig ovakodjunk, ha melegítve adjuk.

Tartsa szem előtt a méhészt, hogy az áprilisi teendő a legfőbb; a mit ebben a hóban mulasztunk: többé nem pótolható.

Méhészeti apróságok.

Méhesemben néhány régi kaptár 6—8 □ cmnyi röplyukait a méhek ősztör többnyire beragasztják és csak 1 □ cmnyi nyílást hagynak, tavaszkor pedig, szükség szerint, maguk bővítik. Ezért állítom, hogy a röplyukat gyenge rajoknál télen-nyáron és erősebb családoknál télen át csak 1 cmnyire kell nyitva hagyni; tavaszkor és nyáron csak akkor nyitom nagyobbra, ha a méhek a röplyuk szélét rágni, azaz bővíteni kezdik.

Igy a rablóméhek ellen jobban védve lesznek, mely baj né-mely méhest észrevétlenül tönkre tesz.

*

A méheknek szekrényben való czélszerűbb átteleltetése érde-

kében, különösen kezdő méhészeknek, ajánlom, hogy a természetes, kidobolt vagy lesöpött rajnak első évben ne adjon többet 4—5 hosszú keretnél vagy csak felső léczet — a keret felső részét — sejtkezdettel a költőtérbe, s ha azok egészen ki vannak építve, lehet a második évben ismét néhány egész sejtet építtetni s legvégül néhány kis keretet adhatunk be — két sorban — pergetésre, mivel így jobban telelnek és keret nélkül is lehet a sejteket vi-gyázva szétszedni, visszahelyezni vagy egyesíteni.

*

Rendesen azt tanítják, hogy gyenge, terméketlen anyás, vagy anyátlan családot a szabadban le kell söpreni, hogy a szomszéd ka-sokba koldulja magát a nép; ezt többször tettem, de nem sikerült soha, mert a röplyuknál leölték a koldus népet. Azért ajánlom, hogy az egyesítendő népet (ha anyás volt, az anya elpusztítása után), napnyugta után *több család között osszszuk meg*; az így be-söpörtöket könnyebben elfogadják.

*

Mig oly fekvő szekrényeim voltak, melyeknél az alsó deszkán csak 1 cmtrnyi üres térség volt, a méhek etetését úgy végeztem, hogy a mézet, langyos melegen, üres sejtekbe töltöttem, a sejtet egy bádóg tálczába fektetve és megtöltve adtam a szekrényekbe.

Későbbben készítettem oly Dathe-féle fekvő kaptárakat, me-lyeknek hosszu keretei az aljdeszkától 6—8 cmtrnyi távolságban állanak és azóta mély tányérok és kis tálakból etetek alulról, ha szükséges, őszkor vagy tavaszkor.

Ily módon etetek fél óra alatt 50 családot is és reggel annyi idő alatt ki is szedem az edényeket; a mézen uszkáló, késsel ap-ritott kukoricza-csutkát elteszem és éveken át használom. Az ablak is csak olyan hosszu, mint a keret és nem kell etetés- vagy itatás-nál kivenni. A nyári időben a méhek a sejtek közül lehuzódnak és nem kénytelenek a röplyukon kívül heverni. Az alsó deszka tisztítása reggelenként könnyen és tökéletesen végezhető. Télen át a röplyuk mellett; itt elegendő egészséges levegő van a méheknek.

Ha valaki mégis azt gondolná, hogy ezen térség a keretek alatt nem lenne előnyös: azt bátorlakom figyelmeztetni a szalma-

vagy kup-kasokra, melyek magassága 60—70 cmtr., és ha azok $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ részben be vannak építve, még mindig marad alól üresség 20—30 cmtr., de azért kitünően áttelelnék.

Pinkert József.

Vegyések.

— *A földmivelési miniszter* 67 kérelmezőnek kamat nélküli kölcsönt engedélyezett *méhések felszerelése céljából*. Ez üdvös intézkedés, kétségen kívül, jó hatással lesz a méhészet terjedése és fejlődésére.

— *Grand Miklós* méhészeti felügyelő súlyos beteg volt s csak pár nap előtt javult annyira egészsége, hogy hivatali teendőit tovább folytathatja; megromlott egészsége teljes helyreállítása végett nemsokára *Gleichenbergbe* fog utazni.

— *A méhésztől*. A mult hó 18-án volt egyletünk utolsó téli felolvasó estélye ez idényben. *Wieder József* főtitkár tartott előadást. A műrajzotatás különböző módjait ismertette. Az átgon-dolt és szépen előadott értekezés teljesen leköté a nagy számban megjelent hallgatók figyelmét.

— *A korondi méhészkör tisztikara*. Közlönyünk mult számában adtuk összes méhészköreink tisztviselői névsorát. E közlést már ré-gebben nyomdára adtuk, de tárgyhalmoz miatt kiszorult lapunkból. Időközben a korondi kör ujja alakult s így történt meg, hogy em-lített körünk tisztviselői névsorát az ujjaalakulás előtti időből adtuk. Az ujonnan alakult kör tisztviselői a következők: elnök: *Balázs* Antal plebános, *Korond*; titkár és igazgató: *Csiki* János; pénztár-nok: *Szállasy* József; ellenőrök: *Kerecsi* Lajos és *Ambros* Márton. Választmányi tagok: *Szenkovics* Márton, *Szállasy* József, *László* György, *Stein* Dávid és az előbbi tisztviselők.

— *Kolozson méhészkör* van alakulóban, az előmunkálatok már annyira haladtak, hogy *Kolozs* és vidéke több lelkes méhésze hozzájárulásával nemsokára sikerül a kört is megalakítani.

— *A kaptár megrendelőket* értesítjük, hogy a helyi iparüzlet lázas munkában van, s mindent elkövet, hogy a megrendelésnek eleget tegyen. A kik egyletünk útján rendeltek kaptárt, april 15-ig multhatlanul megkapják kaptáraikat.

— *A vidékről.* Torontálmegyében a méhek első tisztulási repülése rendszeresen febr. végén történik meg; az idén azonban a sok hó miatt késett; nem reméltem azt, de »az ember tervez, Isten végez;« február 24-én beállott 24 órán át a déli szél s rá következett 24 órán át csendes meleg eső, mely enyhe időjárás folytán a hó eltűnt. A hőség növekedve, február 26. és 27-én 10—10 fokra mutatott, midőn a méhek déli és nyugati oldalon szálltak, 28-án és márczius 1-én pedig 14 és 15 fok melegségben a keleti és éjszaki — árnyékos — oldalon is szálltak. Nehány nappal előbb tisztítottam volt családaimat a holt méhektől és viaszmorzsaléktól és gyűjtöttem 124 családból 3·90 klgr. holt méhet és 90 dkgr. viaszmorzsaléket, mely utóbbiból 30 dkgr. sárga viasz lett. Átlag tehát egy család után 3 dkgr. holt méh, mit rendes mennyiségnek tartok; ámbár több méhész panaszkodik, hogy a nagy tél miatt náluk rendkívül sok méh lehullott. Két családomat — kőfalban nagy röplyukkal — megették a mezei egerek. Béga-Szt.-György, Pinkert József, tanító.

— *Töltényi Antal kaptára.* Lapunk idei második számában közöltük, hogy a Töltényi kaptára be volt mutatva a január 14-én tartott felolvasó cstélyen s azt a méhészek kellőképen méltatták is, de másfelől némi módosítást is szükségesnek láttak.

Erre vonatkozólag érdemes méhésztársunktól a következő sorokat vettük:

Állításom valóságának nagyobb hitelül ide mellékelve küldök egy »Nyilatkozat«-ot egy gyakorlott méhésztől, a ki kaptárainnal már 6 év óta méhészkedik és saját állítása szerint, nem fordult elő ez idő alatt, hogy a szegezett bádogléczek meghajoltak volna.*

A mi a röplyuk nagyságát illeti, már többször próbáltam nagyobbra csinálni, de mindig azt tapasztaltam, hogy nemcsak fölösleges, de nem is czélszerű, kivált gyenge családoknál, mert nem képesek magukat kellőleg megvédeni. Megfigyeltem őket a legnagyobb hordásban, torlódást azonban soha sem tapasztaltam, de nem is fordulhat elő, mert ilyenkor a rács fel van emelve, úgy, hogy 15 méh is ki- és bejárhat egyszerre.

A mi a betömést illeti, az nálam nem fordul elő, mert én már február elején tisztítom a kaptárakat, a mikor a méhek még ki sem járnak, s így nincs is alkalmuk sok holtat kihordani. De

* *Matin* Lajos és *Mago* Károlytól aláírt nyilatkozat szerint, az eredeti Töltényi kaptárnál nem tapasztalták, hogy a bádog-lemezek meggörbültek volna.

ha a mozgó-fenek benn van a kaptárban, a betömés nagy röpluknál is előfordulhat.

A mézürbe való szűk feljárást illetőleg, legyen szabad röviden megjegyeznem, hogy két évig — kísérletképen — 25 cm. széles Hanemann-rácsot alkalmaztam, most is meg vannak, de azt tapasztaltam, hogy az erős családok a feljárás nagy részét beépítették. De mást mondok. Még a mostani 10 cm.-es rácsok egy részét is beépítik. Mi ebből a tanulság? Nézetem szerint az, hogy nincs nagyobb feljáró helyre szükségök. Ha valaki még is nagyobbat kíván, kivesz egy-két deszkát s tetszés szerinti nagy rácsot tesz helyébe.

Hogy kénytelen vagyok a M. Közlönyben megjelent cikkekre válaszolni, annak oka az, hogy többen olvassák kedves lapunkat ismerőseim közül, a kiknek én, mint társulati elnök is, ajánlottam kaptáraitam, mint a jelenleg használatban levők egyik legjobbját. Nem akarom tehát, hogy állításom valódiságán kételkedjenek. Különben mindenkit azokhoz utasítok, a kik utasításom szerint összeállított kaptárakat készítették s tanácsaimhoz alkalmazkodtak. Mást, mint kaptáiraim czélszerűségének elismerését, nem kívánok, mert én kaptárak eladásával nem foglalkozom. Kaptáraitam a magam számára készítem s ismerőseimnek a hasonló szerkezetűeket ajánlom, mert most is azt állítom, hogy főleg kezdő méhészt jobban kaptárt nem kaphat. Sz.-Fehérvárott, 1893 márcz. 4-én. *Töltényi Antal.*

— *A méz ár* ismét emelkedőben van. A legújabb értesítés szerint a pergetett méz 55—60 frt, szűrt méz 39—43 frtig. Evvel kapcsolatban megemlítjük, hogy tagtársak megkeresésére szívesen szolgálunk utbaigazítással, a méztermelőknél arra, hogy méz eladás végett mely czégekhez forduljanak.

— *Nincs méhészt.* Számos megkeresés érkezett egyesületünkhöz, melyekben gyakorlott méhészt ajánlását kérik olyan egyének, kik nagyobb szabású méhésztet szándékoznak berendezni. Sajnos, hogy mindeddig csak két méhészt jelentkezett s így a méhésztben még kellő jártassággal nem bíró birtokosoknak le kell mondaniok a méhésztet berendezése iránti szándékukról. Naponta égetőbb szükség van méhészt-képezdek fölállítására. Valószínű, hogy e fontos kérdésben is egyesületünk fog fellépni, mint kezdeményező s ajánlatot terjeszt a földmívelési miniszter elé.

A szerkesztő postája.

P. J. úrnak Béga-Szt.-György. Szíves értesítéseért köszönet. Kívánatos volna, ha t. méhésztársaink minél gyakrabban felkeresnének vidéki tudósításaikkal. — *B. Gy.* úr Al-Boldogfalva. Kívánságát teljesíthetjük. Hova küldjük?

Szerkesztésért felelős ideiglenesen: **Bodor László.**
